



ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Το Ταμείο Ανάκαμψης είναι η μεγάλη ευκαιρία
για τις ελληνικές ΜμΕ

Βουμβάκη Τζέση

Deputy Chief Economist

(+30) 210 334 1549

e-mail: fvoumv@nbg.gr

Κουτούζου Αθανασία

Head of Entrepreneurship & Business Analysis

(+30) 210 334 1528

e-mail: koutouzou.ath@nbg.gr

Κρόμπας Ιωάννης

(+30) 210 334 1207

e-mail: krompas.ioannis@nbg.gr

Ιούνιος 2021

Το Ταμείο Ανάκαμψης είναι η μεγάλη ευκαιρία για τις ελληνικές ΜμΕ

Σε μια συγκυρία όπου ο επιχειρηματικός τομέας δέχθηκε σημαντική πίεση λόγω της πανδημίας και των ειδικών συνθηκών που ακολούθησαν για την αντιμετώπισή της (πτώση κύκλου εργασιών της τάξης του 13% το 2020), οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις βρίσκονται μπροστά σε μια μοναδική ευκαιρία να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να συμμετέχουν ενεργά στην μελλοντική πορεία ανάκαμψης. Ειδικότερα, το ελληνικό σχέδιο για την απορρόφηση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, εκτός από ευρύτερες μεταρρυθμίσεις και δράσεις βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, προβλέπει ειδικά κίνητρα για την μεγέθυνση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (είτε οργανικά μέσω επενδύσεων είτε μέσω συνεργατικών σχημάτων).

Η εξέλιξη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς οι ελληνικές μικρές επιχειρήσεις υστερούν σε παραγωγικότητα εργασίας (73% υστέρηση από την ΕΕ, έναντι υστέρησης 34% στις μεγάλες) καθώς και σε κεφαλαιακές επενδύσεις (33% υστέρηση από την ΕΕ, έναντι υστέρησης 23% στις μεγάλες), ενώ δεν εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες που προσφέρουν οι συνεργασίες (clusters).

Η έρευνα της ΕΤΕ σε βιομηχανικές ΜμΕ επιβεβαιώνει την υστέρηση των μικρών επιχειρήσεων έναντι των μεγάλων σε βασικές εκφάνσεις επιχειρηματικής δραστηριότητας όπως:

- Εξωστρέφεια: Οι μικρές επιχειρήσεις έχουν χαμηλότερα ποσοστά εξωστρέφειας (14% των πωλήσεων, έναντι 38% των πωλήσεων των μεγάλων) ενώ κατευθύνουν τα προϊόντα τους κυρίως σε προορισμούς Βαλκανίων και Ανατολικής Ευρώπης σε αντιδιαστολή με τις μεγάλες επιχειρήσεις που έχουν καλύτερη πρόσβαση σε χώρες Δυτικής Ευρώπης (με υψηλότερα περιθώρια κέρδους)
- Ψηφιοποίηση: Η τεχνολογία δεν εντάσσεται στη στρατηγική του 40% των μικρών επιχειρήσεων (έναντι μόλις 20% των μεγάλων), οι οποίες υστερούν σε χρήση ψηφιακών εργαλείων – ειδικά όσον αφορά εξειδικευμένα συστήματα εσωτερικής λειτουργίας που θα μπορούσαν να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους (ERP, CRM, data analytics)
- Καινοτομία: Οι μικρές επιχειρήσεις αναπτύσσουν σε μικρότερο βαθμό νέα προϊόντα (31% έναντι 50% των μεγάλων), ενώ παράλληλα η χαμηλή αξιοποίηση συνεργασιών με πανεπιστήμια ή ερευνητικά κέντρα (περίπου 10% των μικρών επιχειρήσεων έναντι 25-30% των μεγάλων χρησιμοποιούν σχετικά κανάλια) δεν επιτρέπει να ξεκλειδώσουν δυνατότητες εξωγενούς καινοτομίας..

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έκανε την υπέρβαση δημιουργώντας το Ταμείο Ανάκαμψης ως μια αποτελεσματική αντίδραση στην πανδημία. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα κατάφερε να κερδίσει σημαντικό μερίδιο των διαθέσιμων πόρων (από τα υψηλότερα μερίδια επιδοτήσεων σαν ποσοστό του ΑΕΠ), προσφέροντας παράλληλα ουσιαστική προτεραιότητα στις ΜμΕ (με στοχευμένες προς αυτές δράσεις της τάξης του €1,5 δις να είναι μεταξύ των πρώτων που προωθούνται). Η πρωτοβουλία πλέον περνάει σε μεγάλο βαθμό στις επιχειρήσεις να αξιοποιήσουν την ιστορική αυτή ευκαιρία, επιδεικνύοντας τα κατάλληλα αντανακλαστικά ώστε να τολμήσουν, να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν τα στρατηγικά σχέδια που θα τις καταστήσουν ανταγωνιστικές την επόμενη μέρα.

Οι ΜμΕ στο μάτι του κυκλώνα

Ευρήματα για την ελληνική βιομηχανία

Ο ρόλος του Ταμείου Ανάκαμψης

Παράρτημα

- Ο ρόλος των ΜμΕ στην επάνοδο από την κρίση
- Έλλειμα ανταγωνιστικότητας για τις ελληνικές ΜμΕ
- Εξωστρέφεια
- Ψηφιοποίηση
- Καινοτομία
- Κίνητρα για επενδύσεις τόνωσης ανταγωνιστικότητας
- Ευκαιρίες μεγέθυνσης
- Ενδεικτικές δράσεις Ελληνικού Σχεδίου Ανάπτυξης
- Ενδεικτικές δράσεις Σχεδίων Ανάπτυξης λοιπών χωρών ΕΕ
- Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα
- Περιγραφή δείγματος
- Κατασκευή δείκτη εμπιστοσύνης
- Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

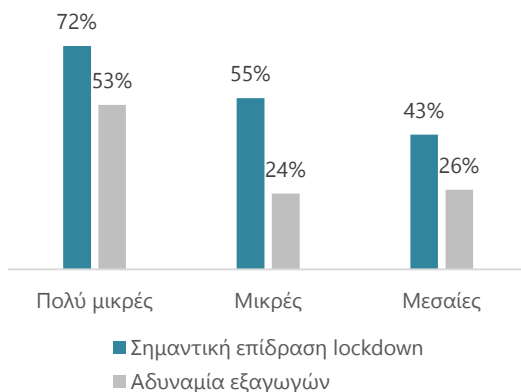
Το πρωτοφανές χτύπημα της πανδημίας προκάλεσε συρρίκνωση της ευρωπαϊκής δραστηριότητας της τάξης του 7,5% το 2020, ενώ οδήγησε σε πτώση πωλήσεων της τάξης του 13% στον ελληνικό επιχειρηματικό τομέα – με ιδιαίτερα ισχυρή πίεση σε μικρότερα μεγέθη επιχειρήσεων. Ενδεικτικά, βάσει έρευνας της ΕΤΕ σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, το πλήγμα ήταν εντονότερο για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, με το 72% να αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα λόγω των lockdown και το 1/2 να έχει αντιμετωπίσει πρόβλημα στην εξαγωγική δραστηριότητα (έναντι 43% και 26% αντίστοιχα για τις μεσαίες επιχειρήσεις).

Αντίστοιχα εντυπωσιακή ήταν ωστόσο και η αντίδραση της Ευρώπης, η οποία μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης κινητοποίησε πόρους της τάξης των €750 δις για την περίοδο 2021-2026 (σε μορφή δανείων και επιδοτήσεων), με στόχο τη στήριξη των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και την τόνωση της ανταγωνιστικότητάς τους. Οι προγραμματισμένες δράσεις περιλαμβάνουν ευρύτερες παρεμβάσεις σε υποδομές και σε βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος καθώς και δράσεις που απευθύνονται σε επιχειρήσεις, δίνοντας κίνητρα για μεγέθυνση των ΜμΕ (είτε μέσω επενδύσεων είτε εμμέσως μέσω συνεργασιών). Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εγκρίνει προσωρινό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων με στόχο να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις της πανδημίας στις πληγείσες επιχειρήσεις (πχ πακέτο ρευστότητας €793 εκατ. προς ΜμΕ, στήριξη €800 εκατ. προς τουριστικές επιχειρήσεις).

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό ότι αναγνωρίζεται η σημαντική συνεισφορά των ΜμΕ στην πορεία ανάκαμψης, καθώς παράγουν το 38% της προστιθέμενης αξίας (έναντι 36% στην Ευρώπη), και απασχολούν το 70% του ανθρώπινου δυναμικού (έναντι 49% στην Ευρώπη), ενώ παράλληλα συμμετέχουν σε σημαντικό ποσοστό στην εξαγωγική δραστηριότητα (με το 1/2 των ΜμΕ να εξαγει, έναντι 43% στην Ευρώπη).

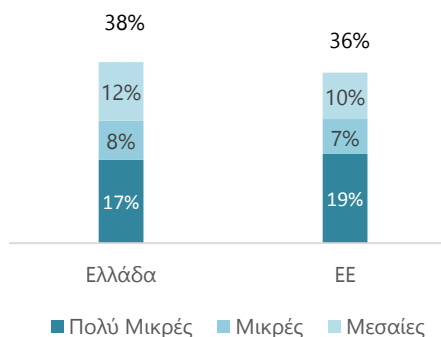
Επίδραση πανδημίας στις ΜμΕ

% τομέα



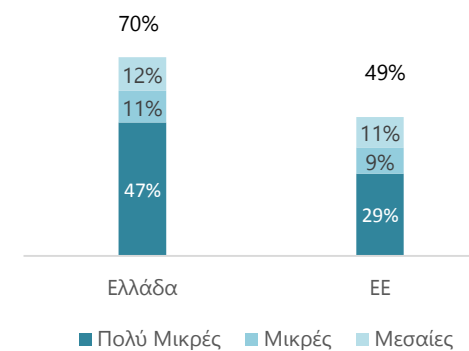
Συνεισφορά ΜμΕ στην προστιθέμενη αξία

Ποσοστό προστιθέμενης αξίας



Συνεισφορά ΜμΕ στην απασχόληση

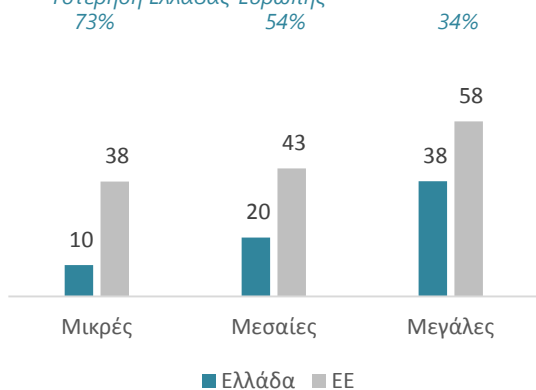
Ποσοστό εργαζομένων



Παραγωγικότητα εργασίας

προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο (χιλιάδες €)

Υστέρηση Ελλάδας-Ευρώπης
73% 54%

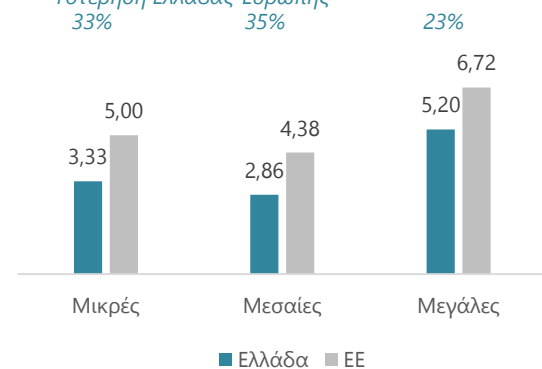


Πηγές: Eurostat, Εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

Ένταση κεφαλαιακών επενδύσεων

χιλιάδες € ανά εργαζόμενο

Υστέρηση Ελλάδας-Ευρώπης
33% 35%



Πηγές: EIB, Eurostat, WEF, Εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

Οι δράσεις του Ταμείου ανάκαμψης αποτελούν μοναδική ευκαιρία για τις ελληνικές ΜμΕ να καταστούν ανταγωνιστικές ώστε να συμμετέχουν στην ανάκαμψη της επόμενης μέρας, καθώς ήδη προ πανδημίας σημείωναν σημαντική υστέρηση παραγωγικότητας έναντι των αντίστοιχων ευρωπαϊκών (καθώς και μεγαλύτερη απόκλιση έναντι μεγάλων ελληνικών επιχειρήσεων συγκριτικά με τις ευρωπαϊκές ΜμΕ). Ειδικότερα, οι μικρότερες επιχειρήσεις στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από:

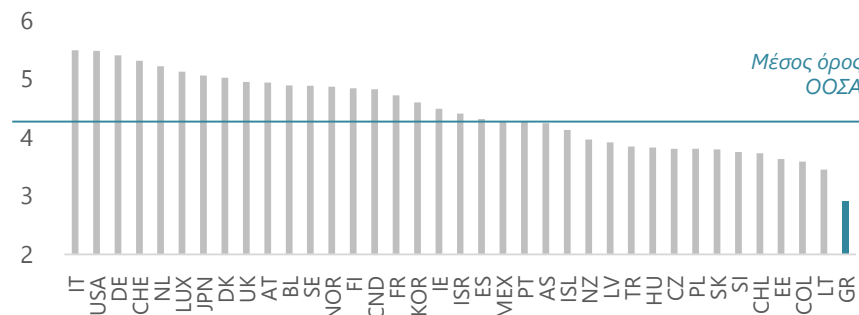
- Χαμηλή παραγωγικότητα εργασίας, με προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο της τάξης των €10 χιλ. ευρώ (73% χαμηλότερα από την Ευρώπη), έναντι €38 χιλ. στις μεγάλες (34% χαμηλότερα από την Ευρώπη)
- Χαμηλό βαθμό κεφαλαιακών επενδύσεων, της τάξης των €3 χιλ. ανά εργαζόμενο (33% χαμηλότερα από την Ευρώπη), έναντι €5 χιλ. στις μεγάλες επιχειρήσεις (23% χαμηλότερα από την Ευρώπη)

Παράλληλα, δεν ωφελούνται επαρκώς από συνεργατικά σχήματα που θα μπορούσαν να εξομαλύνουν την υστέρηση που τις χαρακτηρίζει λόγω του μικρού μεγέθους τους, καθώς η Ελλάδα κατατάσσεται τελευταία μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ τόσο όσον αφορά το σχηματισμό clusters μεταξύ επιχειρήσεων.

Τα παραπάνω στοιχεία συγκρατούν σε χαμηλό επίπεδο τις ευρύτερες επιδόσεις των ελληνικών ΜμΕ, δυσχεραίνοντας την ανάπτυξή τους (ενδεικτικά, μόλις 1% των Ελληνικών ΜμΕ έχει προχωρήσει σε κάποια καινοτομία σε παγκόσμιο επίπεδο, έναντι 7% των μεγάλων επιχειρήσεων και 5% των ευρωπαϊκών ΜμΕ), καθιστώντας τις προοπτικές που ανοίγονται μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης μοναδική ευκαιρία για την μελλοντική τους ανάπτυξη.

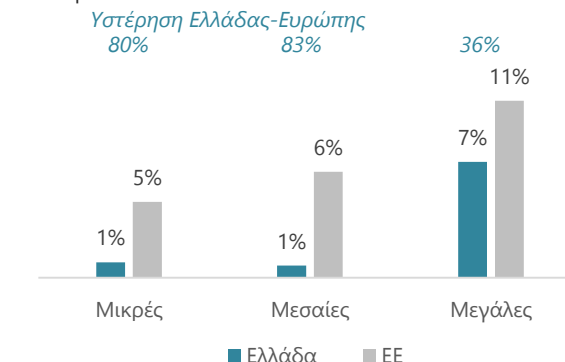
Ανάπτυξη clusters

κλίμακα από 1 έως 7



Επιχειρήσεις με καινοτομίες νέες στον κόσμο

% τομέα



* Οι επιχειρήσεις διακρίνονται βάσει κύκλου εργασιών σε μικρές (<€2.5 εκ), μεσαίες (€2,5-10 εκ) και μεγάλες (>€10 εκ)

Οι ΜμΕ στο μάτι του κυκλώνα

Ευρήματα για την ελληνική βιομηχανία

Ο ρόλος του Ταμείου Ανάκαμψης

Παράρτημα

- Ο ρόλος των ΜμΕ στην επάνοδο από την κρίση
- Έλλειμα ανταγωνιστικότητας για τις ελληνικές ΜμΕ
- Εξωστρέφεια
- Ψηφιοποίηση
- Καινοτομία
- Κίνητρα για επενδύσεις τόνωσης ανταγωνιστικότητας
- Ευκαιρίες μεγέθυνσης
- Ενδεικτικές δράσεις Ελληνικού Σχεδίου Ανάπτυξης
- Ενδεικτικές δράσεις Σχεδίων Ανάπτυξης λοιπών χωρών ΕΕ
- Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα
- Περιγραφή δείγματος
- Κατασκευή δείκτη εμπιστοσύνης
- Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

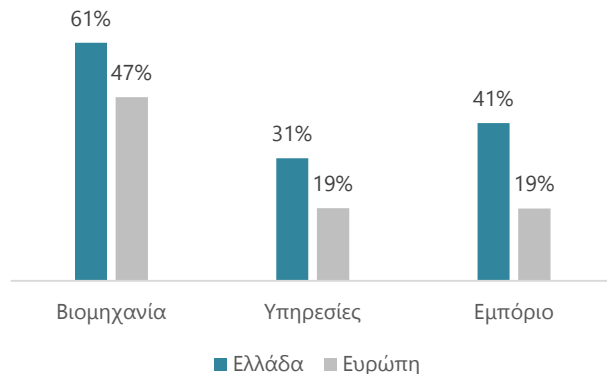
Εξετάζοντας την κλαδική διάσταση του παραπάνω κενού παραγωγικότητας, διαπιστώνουμε πως το μεγαλύτερο κενό μεταξύ μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων εντοπίζεται στον κλάδο βιομηχανίας, με τις ΜμΕ βιομηχανίας να έχουν 60% χαμηλότερη παραγωγικότητα εργασίας από τις μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ η αντίστοιχη απόκλιση στους κλάδους εμπορίου-υπηρεσιών είναι της τάξης του 30-40% (με αντίστοιχες τάσεις να σημειώνονται και στην Ευρώπη).

Παράλληλα, όσο μικρότερο είναι το μέγεθος της επιχείρησης, τόσο αυξάνεται η υστέρηση έναντι της Ευρώπης σε όρους i) λειτουργικής κερδοφορίας (με τις μικρές επιχειρήσεις να έχουν 40% χαμηλότερη λειτουργική κερδοφορία από την Ευρώπη, ενώ οι μεγάλες υστερούν κατά μόλις 8%) καθώς και ii) εξωστρέφειας (με τις μικρές επιχειρήσεις να έχουν 35% χαμηλότερη εξωστρέφεια από την Ευρώπη, ενώ οι μεγάλες υστερούν κατά μόλις 13%).

Αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι ο κλάδος βιομηχανίας αποτελεί αντιπροσωπευτικό παράδειγμα όσον αφορά την υστέρηση μικρών επιχειρήσεων σε όρους ανταγωνιστικότητας, καθώς και τη σημαντική συμβολή που αναμένεται να έχει στην μελλοντική πορεία ανάπτυξης (με κινητικότητα στους τομείς εξωστρέφειας, καινοτομίας και ψηφιοποίησης που προωθούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης), η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της ΕΤΕ διεξήγαγε έρευνα σε δείγμα επιχειρήσεων του βιομηχανικού κλάδου, με στόχο να διερευνηθούν περαιτέρω τα χαρακτηριστικά και οι αιτίες του ελλείματος παραγωγικότητας.

Υστέρηση ΜμΕ έναντι μεγάλων επιχειρήσεων σε παραγωγικότητα εργασίας

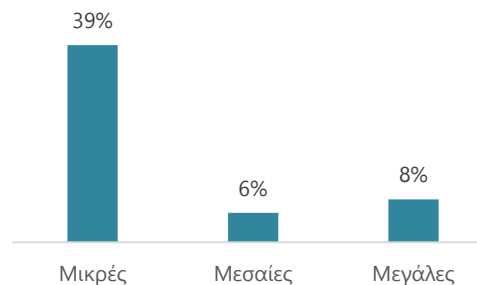
%απόκλιση



* Δείκτης: προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο (μέσος όρος 2012-2018)

Υστέρηση Ελλάδας έναντι Ευρώπης σε περιθώριο λειτουργικής κερδοφορίας*

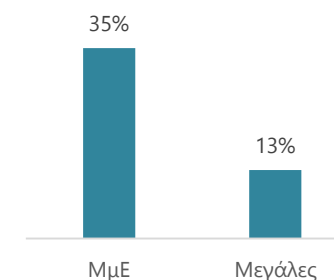
%απόκλιση



* Δείκτης: Προστιθέμενη αξία μείον έξοδα προσωπικού (παραχθέν πλεόνασμα μετά την αποζημίωση του συντελεστή παραγωγής της εργασίας)

Υστέρηση Ελλάδας έναντι Ευρώπης σε εξωστρέφεια βιομηχανίας

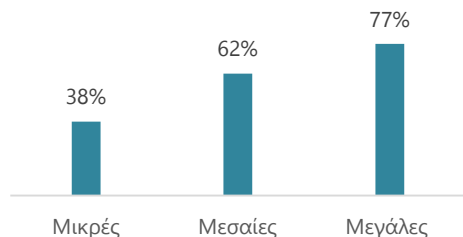
% απόκλιση



* Δείκτης: Εξαγωγές (%πωλήσεων)

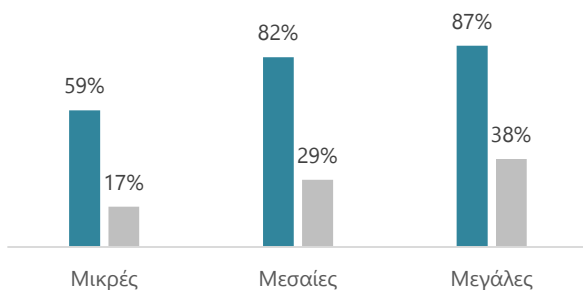
Εξαγωγές ως στρατηγική προτεραιότητα

% τομέα



* Οι απαντήσεις αφορούν την χρονική περίοδο πριν την έναρξη της πανδημίας

Εξαγωγική δραστηριότητα βιομηχανικών επιχειρήσεων



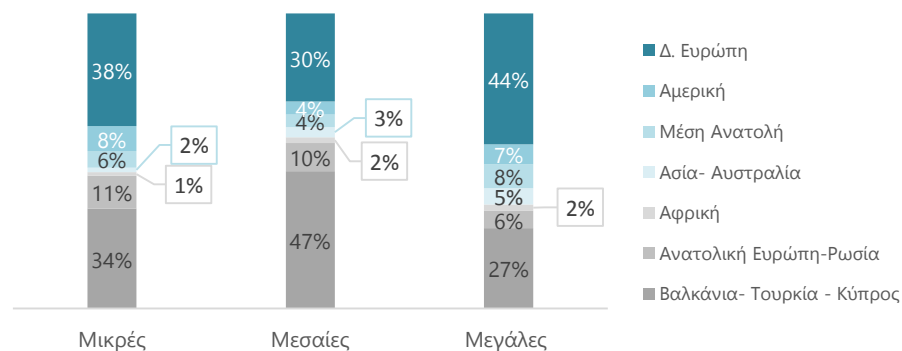
■ Επιχειρήσεις που εξαγωγούν ■ Πωλήσεις στο εξωτερικό

Τα ευρήματα της έρευνας αποκαλύπτουν πως η έλλειψη ανταγωνιστικότητας επιδρά στις εξαγωγικές επιδόσεις των βιομηχανικών ΜμΕ, με μόλις 38% των μικρών επιχειρήσεων να θέτουν τις εξαγωγές ως στρατηγική προτεραιότητα, έναντι 62% των μεσαίων και 77% των μεγάλων. Αυτό αντικατοπτρίζεται:

- αφενός στα χαμηλότερα ποσοστά εξωστρέφειας μικρών επιχειρήσεων, με 17% των πωλήσεών τους να κατευθύνεται στο εξωτερικό (καθώς το 59% των εταιρειών εξάγει κατά μέσο όρο 27% του κύκλου εργασιών), έναντι 29% των πωλήσεων των μεσαίων και 38% των πωλήσεων των μεγάλων επιχειρήσεων (καθώς 87% των επιχειρήσεων εξάγει 44% του κύκλου εργασιών).
- αφετέρου στους προορισμούς όπου καταλήγουν τα εξαγόμενα προϊόντα, με τις μικρότερες επιχειρήσεις να εξάγουν κατά κύριο λόγο σε προορισμούς χαμηλού εισοδήματος, με ποσοστό της τάξης του 1/2 των εξαγωγών των ΜμΕ να καταλήγει σε χώρες των Βαλκανίων και Ανατολικής Ευρώπης, ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις πετυχαίνουν καλύτερη διείσδυση σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης. Σημειώνεται ότι βάσει έρευνας της ΕΤΕ σε προορισμούς των Βαλκανίων (όπου στηρίζονται οι μεσαίες επιχειρήσεις για να αυξήσουν την εξωστρέφειά τους έναντι των μικρών) ενδέχεται να σημειώνονται χαμηλότερα περιθώρια κέρδους έναντι της εγχώριας αγοράς, καθιστώντας την πρόσβαση σε χώρες υψηλού εισοδήματος σημαντική προτεραιότητα.

Προορισμοί εξαγωγών βιομηχανικών επιχειρήσεων

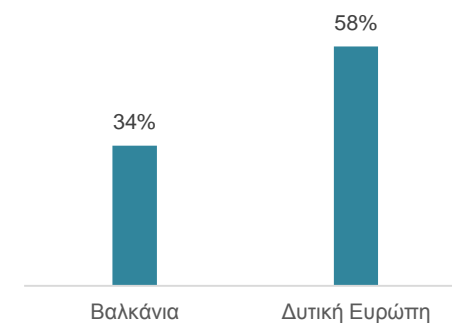
% εξαγωγών



Γκρι αποχρώσεις: Χώρες χαμηλού εισοδήματος
Πράσινες αποχρώσεις: Χώρες υψηλού εισοδήματος

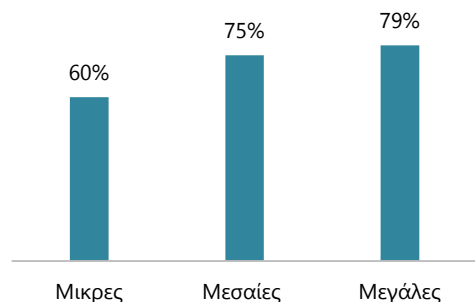
Εξαγωγές με υψηλότερο περιθώριο κέρδους συγκριτικά με την εγχώρια αγορά

% εξαγωγικών ΜμΕ



Τεχνολογία ως πηγή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος

% τομέα



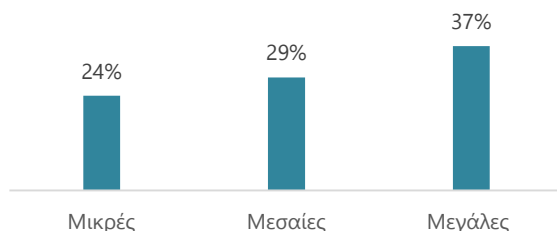
Παράλληλα, βάσει της έρευνας της ΕΤΕ οι μικρότερες επιχειρήσεις φαίνεται να μην αναγνωρίζουν την τεχνολογία ως πηγή ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος (60% των μικρών έναντι 80% των μεγάλων βιομηχανικών επιχειρήσεων), είτε λόγω έλλειψης γνώσης και εξειδίκευσης, είτε λόγω αδυναμίας επενδύσεων.

Αυτό αντικατοπτρίζεται και στην χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας, της οποίας η σημασία αυξάνεται παγκοσμίως (ενώ επιταχύνθηκε και λόγω της πανδημίας) αλλάζοντας τα δεδομένα του ανταγωνισμού. Ειδικότερα, οι μικρότερες επιχειρήσεις εκφράζουν μικρότερη επιθυμία για ψηφιακές επενδύσεις* (24% των μικρών έναντι 37% των μεγάλων), ενώ κάνουν και μικρότερη χρήση εξελιγμένων ψηφιακών εργαλείων. Ειδικότερα, ενώ όσον αφορά τυπικά ψηφιακά εργαλεία επικοινωνίας με πελάτες (πχ. Ιστοσελίδα) οι μικρές επιχειρήσεις βρίσκονται κοντά στις μεγάλες επιχειρήσεις, η απόκλιση αυξάνεται όσον αφορά τη χρήση εσωτερικών ψηφιακών συστημάτων που θα μπορούσε να αυξήσει την παραγωγικότητά τους (23% των μικρών χρησιμοποιεί ERP ή CRM, έναντι 66% των μεγάλων) ενώ ακόμα χαμηλότερα είναι τα ποσοστά σε χρήση data analytics (8% έναντι 44% αντίστοιχα).

* Σημειώνεται ότι οι απαντήσεις αφορούν την χρονική περίοδο πριν την έναρξη της πανδημίας και δεν έχουν ληφθεί υπόψη οι προγραμματισμένες δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης

Επιχειρήσεις με σχέδια ψηφιακών επενδύσεων

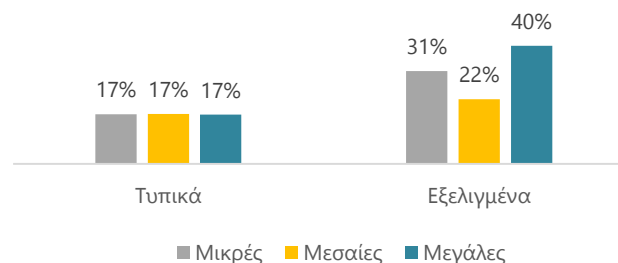
% τομέα



* Οι απαντήσεις αφορούν την χρονική περίοδο πριν την έναρξη της πανδημίας

Ψηφιακά εργαλεία επικοινωνίας με πελάτες

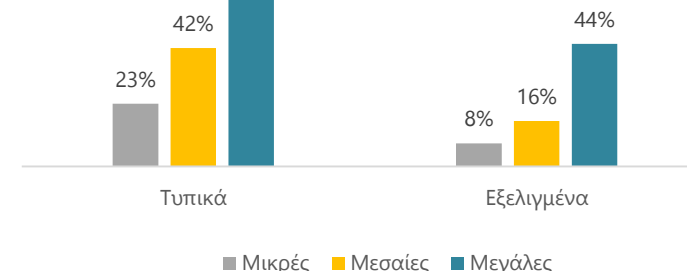
% τομέα



* Τυπικά εργαλεία (Ιστοσελίδα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης)
Εξελιγμένα εργαλεία (digital marketing)

Ψηφιακά εργαλεία εσωτερικής λειτουργίας

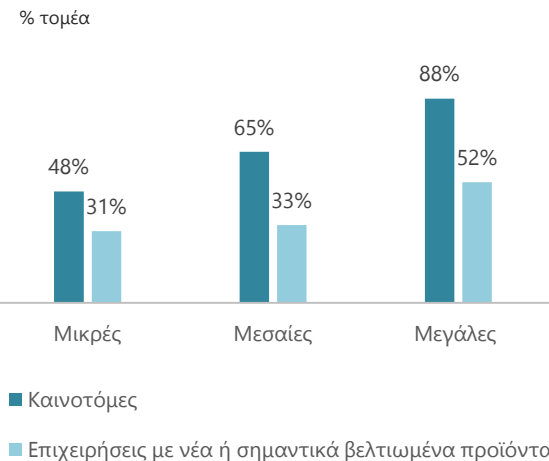
% τομέα



* Τυπικά εσωτερικά εργαλεία (CRM, ERP)
Εξελιγμένα εσωτερικά εργαλεία (data analytics)

* Οι επιχειρήσεις διακρίνονται βάσει κύκλου εργασιών σε μικρές (<€2.5 εκ), μεσαίες (€2,5-10 εκ) και μεγάλες (>€10 εκ)

Καινοτομική δραστηριότητα

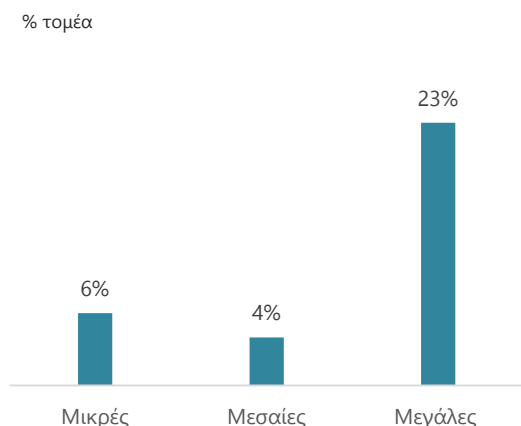


Υστέρηση των μικρότερων επιχειρήσεων εντοπίζεται μέσω της έρευνας της ΕΤΕ και σε όρους καινοτομίας, με σχεδόν 1/2 των μικρών επιχειρήσεων προχωρούν σε σχετικές επενδύσεις (έναντι 88% των μεγάλων), ενώ 31% αναπτύσσει νέα ή σημαντικά βελτιωμένα προϊόντων (έναντι 1/2 των μεγάλων) και μόλις 6% προχωρά σε κατοχύρωση πατέντας (έναντι 23% των μεγάλων).

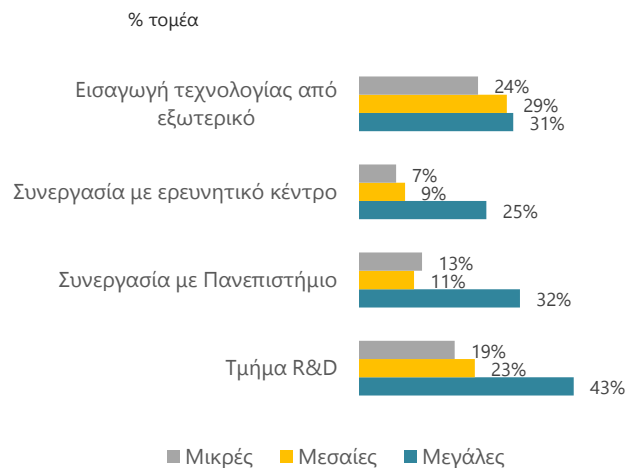
Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα κανάλια στα οποία καταφεύγουν οι ΜμΕ προκειμένου να καινοτομήσουν. Ειδικότερα, κυρίαρχη είναι η εισαγωγή τεχνολογίας από το εξωτερικό που προτιμάται από το 1/4 των ΜμΕ (ποσοστό αντίστοιχο με τις μεγάλες), ενώ το 20% διατηρεί ειδικό τμήμα (ή προσωπικό) για έρευνα και ανάπτυξη εντός της επιχείρησης (έναντι 43% των μεγάλων οι οποίες αντέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό τις αντίστοιχες δαπάνες). Ωστόσο, σημαντική απόκλιση εντοπίζεται στις συνεργασίες με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα (περίπου 10% των ΜμΕ έναντι 25-30% των μεγάλων στο κάθε κανάλι), οι οποίες θα μπορούσαν να ξεκλειδώσουν δυνατότητες καινοτομίας στις μικρότερες επιχειρήσεις που αδυνατούν να αντέξουν το κόστος εσωτερικής ανάπτυξης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η βελτίωση υποδομών ερευνητικών κέντρων και η καλύτερη διασύνδεση με αυτά αναγνωρίζεται από τις ΜμΕ ως βασικός παράγοντας ενίσχυσης της καινοτομίας (περίπου 1/4 των ΜμΕ, έναντι 12% των μεγάλων), μετά από την διαθεσιμότητα χρηματοδότησης και στοχευμένων προγραμμάτων, η οποία είναι βασικό ζητούμενο σε όλα τα μεγέθη.

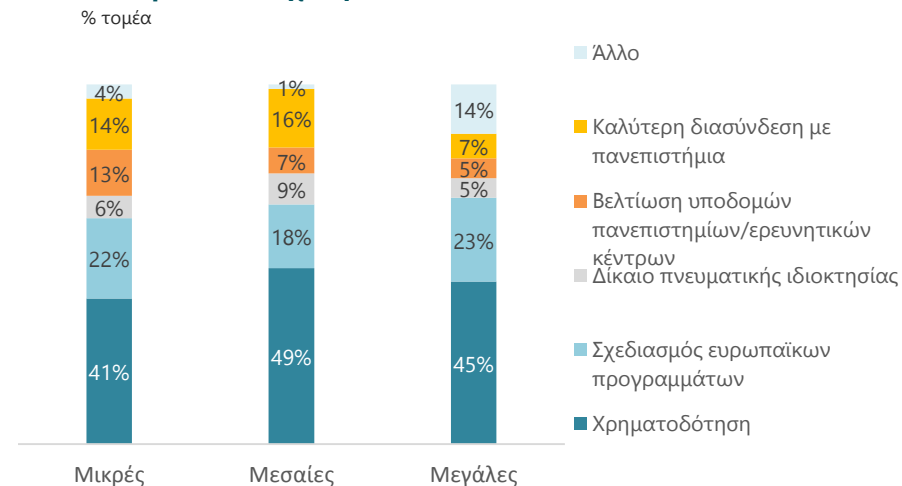
Κατοχύρωση πατέντας τη τελευταία 5ετία



Κανάλια καινοτομίας



Παράγοντες ενίσχυσης καινοτομίας



Οι ΜμΕ στο μάτι του κυκλώνα

Ευρήματα για την ελληνική βιομηχανία

Ο ρόλος του Ταμείου Ανάκαμψης

Παράρτημα

- Ο ρόλος των ΜμΕ στην επάνοδο από την κρίση
- Έλλειμα ανταγωνιστικότητας για τις ελληνικές ΜμΕ
- Εξωστρέφεια
- Ψηφιοποίηση
- Καινοτομία
- Κίνητρα για επενδύσεις τόνωσης ανταγωνιστικότητας
- Ευκαιρίες μεγέθυνσης
- Ενδεικτικές δράσεις Ελληνικού Σχεδίου Ανάπτυξης
- Ενδεικτικές δράσεις Σχεδίων Ανάπτυξης λοιπών χωρών ΕΕ
- Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα
- Περιγραφή δείγματος
- Κατασκευή δείκτη εμπιστοσύνης
- Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

Το Ταμείο Ανάκαμψης αποτελεί μία μοναδική ευκαιρία για την Ελληνική Οικονομία λόγω της κινητοποίησης πόρων συνολικού ύψους €57 δις^[1], εκ των οποίων τα €52 δις αφορούν επενδύσεις (με χρήση επιδοτήσεων και δανείων), ενώ τα υπόλοιπα €5 δις αφορούν μεταρρυθμίσεις που λειτουργούν ως προαπαιτούμενα απελευθέρωσης πόρων και παράλληλα ξεκλειδώνουν ένα ευρύ φάσμα προοπτικών ανάπτυξης. Ειδικότερα, το ελληνικό σχέδιο για απορρόφηση του Ταμείου Ανάκαμψης (Ελλάδα 2.0) αποτελείται από:

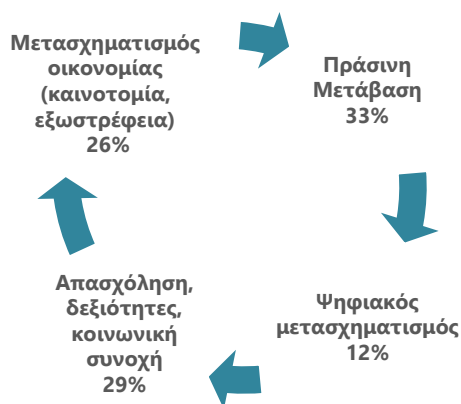
- **Επιδότησεις (€18,2 δις)**, με συγκεκριμένες δράσεις οι οποίες οργανώνονται σε 4 κεντρικούς άξονες (i. Πράσινη ανάπτυξη, ii. Ψηφιακή μετάβαση, iii. Δεξιότητες και κοινωνική συνοχή και iv. Μετασχηματισμός οικονομίας). Το μεγαλύτερο μέρος των επιδοτήσεων δρα ενισχυτικά στο περιβάλλον που λειτουργούν οι ΜμΕ (πχ υποδομές, ψηφιοποίηση δημοσίου τομέα, εκπαίδευση), το 1/6 των επιδοτήσεων κατευθύνεται άμεσα στον επιχειρηματικό τομέα και εξ' αυτών τα 2/3 να τείνουν προς τις ΜμΕ (βλ. παράρτημα για ενδεικτικές αναλυτικότερες δράσεις του Σχεδίου)
- **Δάνεια ταμείου ανάκαμψης (€12,7 δις)**, τα οποία χρηματοδοτούν (συγχρηματοδότηση έως 50%) επενδύσεις που εμπίπτουν σε 5 στρατηγικούς πυλώνες (i. Ψηφιακός μετασχηματισμός, ii. Εξωστρέφεια, iii. Πράσινη μετάβαση, iv. Καινοτομία και v. Εξαγορές-Συγχωνεύσεις (οικονομίες κλίμακας). Σημειώνεται ότι τα δάνεια θα έχουν ευνοϊκούς όρους, επιτρέποντας πρόσβαση σε κεφάλαια σε ένα ευρύτερο φάσμα επιχειρήσεων σε σχέση με το παρελθόν
- **Ιδιωτικά κεφάλαια €26,5 δις^[1]** που θα συνεισφέρουν (τουλάχιστον 50%) στην υλοποίηση των άνω επενδύσεων, αυξάνοντας τα οφέλη για την ελληνική οικονομία.

[1] Τα €30,9 δις αποτελούν πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης ενώ τα υπόλοιπα €26,5 δις αποτελούν ιδιωτικά κεφάλαια που θα συνεισφέρουν στις προωθούμενες επενδύσεις (εκτιμάται ότι θα καλυφθούν κατά €13 δις από τραπεζικά δάνεια και κατά €6,5 δις από Ίδια κεφάλαια επιχειρήσεων).

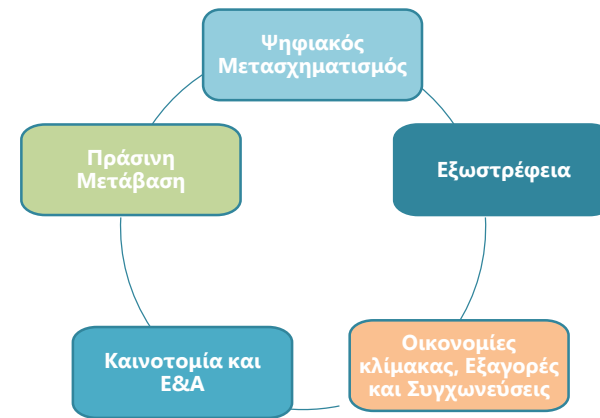
Επισκόπηση Ταμείου Ανάκαμψης



4 Πυλώνες Επιδοτήσεων



5 Επιλέξιμες Κατηγορίες Δανειοδότησης



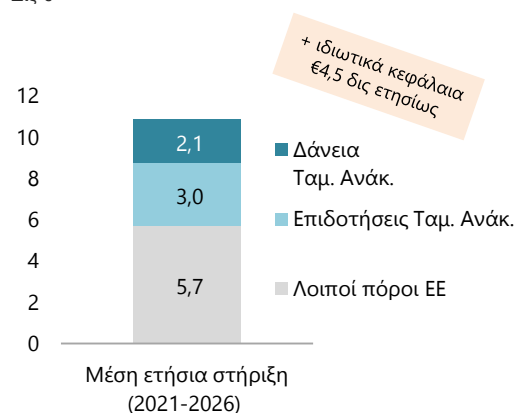
Έχοντας προσδιορίσει την πηγή υστέρησης για τις μικρές ελληνικές επιχειρήσεις στο τρίπτυχο Εξωστρέφεια-Ψηφιοποίηση-Καινοτομία, η έμφαση που δίνεται ακριβώς σε αυτούς τους τομείς από το Ταμείο Ανάκαμψης συνιστά μια μοναδική ευκαιρία για τις ΜμΕ. Ειδικότερα, οι ελληνικές ΜμΕ μπορούν να ωφεληθούν από την πρόσβαση σε ευνοϊκή δανειοδότηση και επιδοτήσεις για επενδύσεις στους παραπάνω 3 κρίσιμους στρατηγικούς τομείς, ενώ ειδική έμφαση δίνεται στην αύξηση ανταγωνιστικότητας επιλεγμένων κλάδων (ειδικές δράσεις για τουρισμό, αγροδιατροφή, μεταποίηση) και δραστηριοτήτων (πράσινη ανάπτυξη). Παράλληλα, όπως προαναφερθηκε, οι ΜμΕ αναμένεται να ενισχυθούν επιπλέον από τις ευρύτερες πρωτοβουλίες και μεταρρυθμίσεις που προωθούνται στα πλαίσια του Ταμείου Ανάκαμψης, κυρίως από:

- τα προωθούμενα φορολογικά και λοιπά κίνητρα για μεγέθυνση επιχειρήσεων (είτε μέσω συγχωνεύσεων είτε μέσω συνεργατικών σχημάτων που ευνοούν οικονομίες κλίμακας), και
- την ευρύτερη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσω μιας σειράς δημόσιων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που έχουν ως στόχο να διευκολύνουν την επιχειρηματική δραστηριότητα (π.χ. ψηφιοποίηση δημόσιου τομέα, εκπαίδευση με έμφαση σε νέες τεχνολογίες).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα είναι από τις χώρες με την υψηλότερη στήριξη στην Ευρώπη, με αναμενόμενες εισροές της τάξης των €5 δις ετησίως την επόμενη εξαετία (διπλασιάζοντας σχεδόν τη διαθέσιμη ενίσχυση μέσω του ΕΣΠΑ). Ωστόσο, δεδομένου ότι αντίστοιχοι πόροι και προγράμματα προωθούνται και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (οι οποίες ήδη υπερτερούν σε όρους παραγωγικότητας ΜμΕ - βλ. παράρτημα) και για περιορισμένο διάστημα, οι νικητές της επόμενης μέρας θα είναι οι επιχειρήσεις που έχουν τα αντανακλαστικά ώστε να καταρτίσουν επενδυτικά σχέδια που θα τους επιτρέψουν να εκμεταλλευτούν την ευνοϊκή αυτή συγκυρία και να καταστούν ανταγωνιστικές στο νέο περιβάλλον που θα διαμορφωθεί.

Διαθέσιμοι ευρωπαϊκοί πόροι στην Ελλάδα

Δις €



Κατανομή επιδοτήσεων* Ταμείου Ανάκαμψης στις χώρες Ευρωζώνης

%ΑΕΠ 2019



* καθαρές επιδοτήσεις, εξαιρούμενων των αναμενόμενων πληρωμών

Οι ΜμΕ στο μάτι του κυκλώνα

Ευρήματα για την ελληνική βιομηχανία

Ο ρόλος του Ταμείου Ανάκαμψης

Παράρτημα

- Ο ρόλος των ΜμΕ στην επάνοδο από την κρίση
- Έλλειμα ανταγωνιστικότητας για τις ελληνικές ΜμΕ
- Εξωστρέφεια
- Ψηφιοποίηση
- Καινοτομία
- Κίνητρα για επενδύσεις τόνωσης ανταγωνιστικότητας
- Ευκαιρίες μεγέθυνσης
- Ενδεικτικές δράσεις Ελληνικού Σχεδίου Ανάπτυξης
- Ενδεικτικές δράσεις Σχεδίων Ανάπτυξης λοιπών χωρών ΕΕ
- Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα
- Περιγραφή δείγματος
- Κατασκευή δείκτη εμπιστοσύνης
- Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ

+ Δάνεια

- ✓ Εκσυγχρονισμός και απλοποίηση σχετικού νομικού πλαισίου και διαδικασιών (τελωνειακές διαδικασίες, διοικητικά βάρη, αποτελεσματικότητα συννοσημάτων ελέγχων)
- ✓ Ενίσχυση της οικονομικής διπλωματίας και κατάρτιση των εξαγωγέων (€12 εκ.)

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ

+ Δάνεια

- ✓ Φορολογικά κίνητρα για ψηφιακό μετασχηματισμό των ΜμΕ (ψηφιακά εργαλεία, ψηφιακή ευαισθητοποίηση στελεχών, ταμειακές μηχανές, αναβάθμιση οικοσυστήματος POS).
- ✓ Επιδότησεις για ψηφιοποίηση λειτουργιών των ΜμΕ όπως ηλεκτρονικές πληρωμές, τηλεργασίες, digital marketplace κ.α. (€375 εκ.)
- ✓ Δημιουργία ψηφιακών υποδομών που θα ενισχύσουν και τις επιχειρήσεις όπως: Πλέγμα μικρο-δορυφόρων, δίκτυο 5G, μετάβαση σε UltraFast ευρυζωνικές συνδέσεις, επιδότηση εγκατάστασης οπτικών ινών.

ΣΤΗΡΙΞΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΛΑΔΩΝ

- ✓ Αγροδιατροφικός τομέας: γεωργία ακριβείας, πράσινη γεωργία, ψηφιοποίηση, συνεργασίες, πλατφόρμα στήριξης εξαγωγών κλπ (€520 εκ.)
- ✓ Τουρισμός: Διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος (τουρισμός υγείας, αγροτουρισμός, γαστρονομία) και επέκταση τουριστικής περιόδου (€260 εκ.)
- ✓ Επιχειρηματικά πάρκα: συνέργεια επιχειρήσεων μεταποίησης-logistics, με υποστηρικτικές δομές και υπηρεσίες (€100 εκ.)
- ✓ Μεταποίηση: Αναβάθμιση εξοπλισμού και συστήματα έξυπνης μεταποίησης και τεχνητής νοημοσύνης (€75 εκ.)

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

+ Δάνεια

- ✓ Χρηματοδότηση μέσω του Innovate now σε επενδύσεις ΜμΕ που αφορούν καινοτόμους ψηφιακούς τομείς (€100 εκ.)
- ✓ Αναβάθμιση υποδομών ερευνητικών κέντρων (€207 εκ.)
- ✓ Χρηματοδότηση συνεργατικών προτάσεων έργων R&D μεταξύ Επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων (€25 εκ.)
- ✓ Χρηματοδότηση κορυφαίων καινοτόμων εταιρειών για την παραγωγή προηγμένων προϊόντων και υπηρεσιών (€18 εκ.)
- ✓ Ανάπτυξη πλατφόρμας Elevate Greece, ψηφιακή πύλη για διαπιστευμένες νεοσύστατες επιχειρήσεις με χαρακτηριστικά καινοτομίας και επεκτασιμότητας (€3 εκ.)

ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

+ Δάνεια

- ✓ «Εξοικονομώ Επιχειρώντας», πρόγραμμα ενεργειακής αναβάθμισης ΜμΕ (κτίρια, έξυπνα συστήματα, ηλεκτροκίνηση στη διανομή κλπ) με στόχο βελτίωση ενεργειακής αποδοτικότητας (€450 εκ.)
- ✓ Συστήματα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (€450 εκ)
- ✓ Πράσινη τεχνολογία σε μεταποίηση και μεταφορές (€300 εκ)

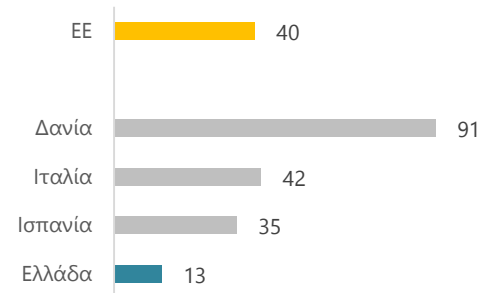
ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ/ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

+ Δάνεια

- ✓ Φορολογικές ελαφρύνσεις (φορολογία κερδών, αποθεματικών) ως κίνητρο για εξαγορές και συγχωνεύσεις για τη δημιουργία ανταγωνιστικότερων επιχειρηματικών σχηματισμών (κοινοπραξιών, clusters, δικαιοχρησης, franchising, συνεταιρισμών, ενώσεων κλπ.)
- ✓ Νέα νομική μορφή επιχειρήσεων για αστικές επιχειρηματικές συμπράξεις, που θα ενθαρρύνει τις ατομικές επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε ανώτερης μορφής εταιρεία (περιορισμένη ευθύνη, περισσότερος έλεγχος)

Παραγωγικότητα εργασίας ΜμΕ

Χιλιάδες ευρώ να εργαζόμενο

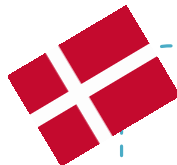


Εξετάζοντας ενδεικτικά προγράμματα για την απορρόφηση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, διαπιστώνουμε ότι επικρατούν δράσεις προώθησης ψηφιοποίησης, εξωστρέφειας και στήριξης ανταγωνιστικότητας μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα:



ΙΤΑΛΙΑ

- ✓ Εργαλεία χρηματοδότησης και **κίνητρα για μεγέθυνση** των Ιταλικών ΜμΕ - ειδικά σε κλάδους **τεχνολογίας** και όσους αποτελούν δύσκολα αντικαταστάσιμους προμηθευτές παραγωγικών αλυσίδων. Στόχος είναι οι μεγιστοποίηση των διαθέσιμων πόρων κατά μήκος της παραγωγικής αλυσίδας.
- ✓ Ανάπτυξη στη νότια Ιταλία, εφοδιαστικής αλυσίδας **μικροηλεκτρονικών και μικροεπεξεργαστών με εξαγωγικές προοπτικές**.
- ✓ Σχετικές **δημόσιες υποδομές** (π.χ. 5G, ultra-fast broadband, satellite monitoring)



ΔΑΝΙΑ

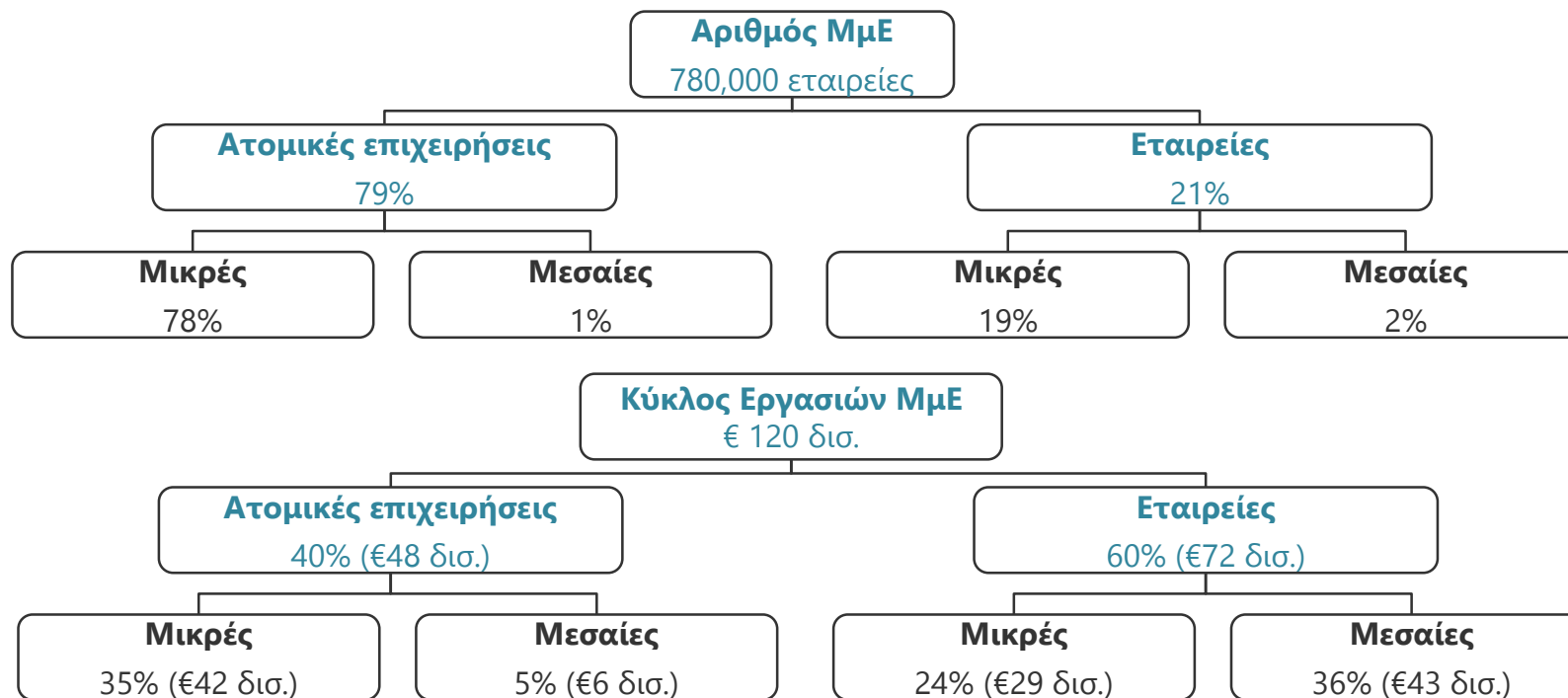
Το σχέδιο της χώρας με τις παραγωγικότερες ΜμΕ στην Ευρώπη έχει ως στόχο **να κλείσει το επενδυτικό κενό μεταξύ ΜμΕ και μεγάλων επιχειρήσεων σε ψηφιακές τεχνολογίες**, προκειμένου να μην χάσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Έτσι στο σχετικό σχέδιο προβλέπονται:

- ✓ επιδοτήσεις για ψηφιακές επενδύσεις
- ✓ συμβουλευτική με ιδιαίτερη έμφαση στις ηλεκτρονικές εξαγωγές (e-exports) και το ηλεκτρονικό εμπόριο.



ΙΣΠΑΝΙΑ

- ✓ Ενίσχυση υφιστάμενων ΜμΕ, και κίνητρα για δημιουργία νέων επιχειρήσεων σε τομείς **καινοτομίας** και σε αγορές που σχετίζονται με την **ψηφιοποίηση** και την **ενεργειακή μετάβαση** (ηλεκτροκίνηση, ενεργειακή αποδοτικότητα και ανανεώσιμες αλυσίδες αξίας). Διττός Στόχος:
 - Δημιουργία νέων αλυσίδων αξίας εντός της χώρας
 - Καλό positioning των ισπανικών επιχειρήσεων σε αγορές πανευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (data cloud, μικροηλεκτρονικά, δορυφορικές επικοινωνίες, μπαταρίες ηλεκτροκινούμενων αυτοκινήτων)
- ✓ Μέτρα ενίσχυσης ΜμΕ: Επένδυση σε εξοπλισμό, πλατφόρμες και δίκτυα, μεταρρύθμιση και απλοποίηση εργαλείων χρηματοδότησης **εξαγωγών** (αύξηση εξωστρέφειας-είσοδος σε νέες αγορές), υιοθέτηση στρατηγικής υποστήριξης οικοσυστήματος **τεχνολογικών startup επιχειρήσεων**.



* Για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζονται: **μικρές** οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών χαμηλότερο του €1 εκατ. και **μεσαίες** οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μεταξύ €1 εκατ. και €10 εκατ.. * Στην άνω χαρτογράφηση τα χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας προσεγγίστηκαν βάσει κατηγοριοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διακρίνει τις επιχειρήσεις βάσει αριθμού εργαζομένων (**μικρές**: έως 10 εργαζόμενοι και **μεσαίες**: 10-50 εργαζόμενοι).

Πηγή: Ευρωπαϊκή επιτροπή (SBA Factsheet 2015), Eurostat, ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Διαρθρωτική Έρευνα Επιχειρήσεων 2015), Εκτιμήσεις ΕΤΕ

Οι σχεδόν 780,000 ΜμΕ στην Ελλάδα συνεισφέρουν ετησίως κύκλο εργασιών της τάξης των €120 δισ.

Τα 4/5 των ΜμΕ αντιστοιχούν σε ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες καλύπτουν αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο του εγχώριου εταιρικού τομέα (έναντι μόλις 1/2 του εταιρικού τομέα στην Ευρώπη).

Αν και σε αριθμό υπερτερούν οι ατομικές επιχειρήσεις, το μεγαλύτερο μερίδιο του κύκλου εργασιών (της τάξης του 60%) παράγεται από εταιρείες διάφορων νομικών μορφών (ΑΕ, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ κτλ.).

Κατανομή αριθμού εταιρειών δείγματος*					
Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 - 0,1]	40	50	87	16	193
2: (0,1 - 0,5]	41	32	66	4	143
3: (0,5 - 1]	40	40	54	10	144
4: (1 - 2,5]	29	46	37	6	118
5: (2,5 - 5]	17	38	27	1	83
6: (5 - 10]	17	28	18	3	66
Σύνολο ΜμΕ	184	234	289	40	747

* Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα στοιχείων υπάρχει πιθανότητα αποκλίσεων της τάξης του 10%

Σύνθεση εταιρικού τομέα ΜμΕ* (βάσει κύκλου εργασιών)					
Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 - 0,1]	5%	7%	12%	2%	26%
2: (0,1 - 0,5]	5%	4%	9%	1%	19%
3: (0,5 - 1]	5%	5%	7%	1%	19%
4: (1 - 2,5]	4%	6%	5%	1%	16%
5: (2,5 - 5]	2%	5%	4%	0%	11%
6: (5 - 10]	2%	4%	2%	0%	9%
Σύνολο ΜμΕ	25%	31%	39%	5%	100%

* Σταθμισμένος μέσος όρος τελευταίας δεκαετίας

Πηγή: Μητρώο επιχειρήσεων ΕΛ.ΣΤΑΤ. (2007), ICAP Data, Eurostat, Εκτιμήσεις ΕΤΕ

Η ανάλυση αφορά δείγμα επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών έως €10 εκατ., τις οποίες για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζουμε ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ).

Η επιλογή των εταιρειών έγινε μέσω διαστρωματικής δειγματοληψίας (stratified sampling method), κατά τα πρότυπα αντίστοιχων ερευνών που πραγματοποιούνται από διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν συνολικά 1,160 εταιρείες, με τρόπο τέτοιο ώστε να κατανέμονται ομοιόμορφα βάσει δύο βασικών παραγόντων: την τάξη του κύκλου εργασιών (6 τάξεις μεγέθους) και τον κλάδο δραστηριοποίησης (Βιομηχανία, Εμπόριο, Υπηρεσίες, Κατασκευές).

Προκειμένου να προκύψουν συμπεράσματα αντιπροσωπευτικά του εταιρικού τομέα ΜμΕ, πραγματοποιήθηκε στάθμιση των απαντήσεων ανάλογα με τη συμμετοχή της κάθε υποκατηγορίας στο συνολικό κύκλο εργασιών του τομέα. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν συμπεράσματα (i) ανά μέγεθος, (ii) ανά κλάδο και (iii) συνολικά για τον εταιρικό τομέα ΜμΕ. Βάσει της μεθοδολογίας, οι διακρίσεις που γίνονται κατά την ανάλυση που ακολουθεί αναφέρονται κατά κανόνα σε μερίδια βάσει συνεισφοράς στον κύκλο εργασιών και όχι βάσει αριθμού εταιρειών.

Στοχεύοντας στην κατασκευή ενός δείκτη εμπιστοσύνης για τις ΜμΕ, έχουμε συμπεριλάβει κάποιες βασικές ερωτήσεις που αποτυπώνουν το επίπεδο δραστηριότητας κατά το προηγούμενο και επόμενο εξάμηνο. Το πρότυπο των ερωτήσεων βασίζεται στο εναρμονισμένο ερωτηματολόγιο που προτείνουν ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βελτιώνοντας έτσι τη συγκρισιμότητα του δείκτη.

Οι ερωτήσεις του δείκτη έχουν 3 εναλλακτικές απαντήσεις: αύξηση (+), σταθερότητα (=), μείωση (-) ή υψηλότερο από το κανονικό (+), κανονικό (=), χαμηλότερο από το κανονικό (-). Αρχικά μετατρέπουμε τον αριθμό των απαντήσεων ανά κατηγορία (+,=,-) σε ποσοστά και στη συνέχεια υπολογίζουμε το καθαρό ισοζύγιο αφαιρώντας το ποσοστό των (-) από το ποσοστό των (+). Δεύτερο εξάμηνο, ο δείκτης εμπιστοσύνης για κάθε κλάδο είναι ο μέσος όρος των καθαρών ισοζυγίων για τις παρακάτω ερωτήσεις:

Για τη **βιομηχανία**: Επίπεδο παραγγελιών, επίπεδο αποθεμάτων και μελλοντική τάση παραγωγής.

Για τις **υπηρεσίες**: Κατάσταση επιχείρησης προηγούμενου εξάμηνου, παρελθοντική και μελλοντική τάση ζήτησης.

Για το **εμπόριο**: Επίπεδο αποθεμάτων, παρελθοντική και μελλοντική ζήτηση.

Για τις **κατασκευές**: Επίπεδο ανεκτέλεστου υπολοίπου και μελλοντική τάση απασχόλησης.

Για το σύνολο του εταιρικού τομέα των ΜμΕ, ο δείκτης εμπιστοσύνης εκτιμήθηκε ως ένας σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους κλάδων (με σταθμίσεις τα μερίδια του κύκλου εργασιών των κλάδων στην οικονομία).

Η τακτική διενέργεια της έρευνας σε εξαμηνιαία βάση θα μας προσφέρει την εικόνα της διαχρονικής πορείας των ΜμΕ, όπως θα αποτυπώνεται στο δείκτη. Για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, η σύγκριση θα διενεργείται μεταξύ του τρέχοντος επιπέδου του δείκτη και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (με σκοπό τη διόρθωση ενδεχόμενης υπέρμετρης αισιοδοξίας ή απαισιοδοξίας (over-optimism or over-pessimism bias)).

Στην πορεία του δείκτη εμπιστοσύνης (όπως και σε τυχόν άλλες διαχρονικές αναλύσεις) δεν λαμβάνεται υπόψη το κλείσιμο εταιρειών παρά μόνο η εξελίξεις που αφορούν τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λειτουργία κατά την περίοδο διενέργειας της έρευνας.

Εταιρία: KANTAR

Μεθοδολογία: Ποσοτική έρευνα, με τη μορφή τηλεφωνικών συνεντεύξεων (Computer Aided Telephone Interviewing- C.A.T.I.), με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου 20 λεπτών.

Δείγμα: Συνολικά διεξήχθησαν 627 συνεντεύξεις :

391 επιχειρήσεις με τζίρο μέχρι 1εκ. ευρώ (ελεύθεροι επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ)

236 επιχειρήσεις με τζίρο από 1 – 10εκ. ευρώ (ΟΕ, ΕΕ, ΑΕ, ΕΠΕ)

Γεωγραφική κάλυψη:

Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Λάρισα, Πάτρα

Δειγματοληψία: Πολυσταδιακή, στρωματοποιημένη, μη αναλογική δειγματοληψία ως προς κλάδο, τάξη μεγέθους τζίρου & περιοχή σε κάθε ένα από τα δύο υπο-δείγματα. Quotas ως προς το μέγεθος του τζίρου για το booster δείγμα.

Στατιστικό σφάλμα: στο σύνολο κάθε υπό-δείματος των 627 επιχειρήσεων το μέγιστο στατιστικό σφάλμα είναι +/- 4,15% σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%.

Περίοδος διεξαγωγής: 24/02/2020 – 15/04/2020

Διεξαγωγή: Η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας της ESOMAR και του ΣΕΔΕΑ και τις προδιαγραφές ποιοτικού ελέγχου που ορίζονται από τον ΠΕΣΣ (Ποιοτικός Έλεγχος Συλλογής Στοιχείων). Για την διεξαγωγή της έρευνας πεδίου εργάστηκαν 39 ερευνητές και 2 επιθεωρητές, με εμπειρία και εξειδίκευση σε έρευνες επιχειρήσεων.



ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις: Έρευνα Συγκυρίας

Το παρόν δελτίο προορίζεται αποκλειστικά για την ενημέρωση επαγγελματιών επενδυτών οι οποίοι καλούνται να προβούν στην υλοποίηση των επενδυτικών τους αποφάσεων χωρίς να στηρίζονται στα περιεχόμενά του. Σε καμία περίπτωση το παρόν δελτίο δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ή να θεωρηθεί ως πρόταση για πώληση είτε ως παρότρυνση για οποιαδήποτε πρόταση αγοράς. Τα στοιχεία που αναφέρονται στο παρόν δελτίο προέρχονται από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες. Μη όντας σε θέση να αποκλείσει το ενδεχόμενο λάθους από μέρους των εν λόγω πηγών η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δεν εγγυάται για ακρίβεια, την επικαιρότητα ή τη χρησιμότητα οποιασδήποτε πληροφορίας. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και οι θυγατρικές της εταιρίες δε φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε άμεση ή παρεπόμενη ζημία απορρέει από οποιαδήποτε χρήση της παρούσας αναφοράς.

Ιούνιος 2021